3. utgave, juni 2007

POLITIETS FELLESFORBUND

Kriminalpolitisk program

Kriminalpolitikk på dagsorden, perioden 2007–09!

Lokalpolitikarane må også ta ansvar for kriminalpolitikken

Kriminalpolitikk handlar om velferdspolitikk. Særs mange har redusert livskvalitet som fylgje av ulike kriminelle handlingar, særleg valdskriminalitet og seksualisert kriminalitet. Men også mange offer for vinningskriminalitet lever i frykt.

Regjering og Storting har fokus på kriminalpolitikk. Rett nok ikkje i den grad Politiets Fellesforbund meinar at eit så viktig samfunnsområde fortenar, men det er betre enn på lokalt nivå, der ein har lite eller ingen fokus på dette politikkområdet.

Kriminaliteten skjer lokalt. Difor er det kommunane som rår over mykje av dei verkemiddel ein treng for å førebyggja og redusera kriminaliteten. Oppretting av politiråd bør prioriterast. Politiråd bør utviklast til eit viktig politisk organ med fokus på langsiktige strategiar for å førebyggja og redusera kriminalitet. Politiråd må verta ein arena der politi, politikarar, ulike fagmiljø i kommunane, næringslivet og frivillige lag- og organisasjonar i fellesskap analyserar utfordringane og drøftar tiltak som dei ulike miljøa rår over. Det er samordna felles innsats som gjev resultat over tid. Årdal kommune i lag med lokalt lensmannskontor kan stå som eit godt døme og vera til inspirasjon for mange.

Politiets Fellesforbund er svært opptekne av å vera med å vidareutvikla eit godt norsk politi. Skal ein lukkast med det må ein byggja vidare på den desentraliserte strukturen. Lokalt forankra politi er særs viktig for samhandlinga mellom politi og publikum. Utfordringa framover er å vidareutvikla det lokale politiet og samstundes ivareta behovet for spesialisering.

Politiets Fellesforbund sine vel 11 000 medlemmar representerar alle kategoriar i politi- og lensmannsetaten: leiarar på alle nivå, sivile stillingar og politiutdanna. Alle har eit grunnleggjande ynskje om å få lov å gjera ein endå betre jobb. I dag er det stor frustrasjon over alt ein ikkje får gjort nok med og alt det ein berre må avvisa. Skal ein oppretthalda den høge tilliten til politiet og den høge arbeidsmoralen i etaten, må det verta betre samsvar mellom oppgåver og ressursar.

Skal Noreg også i framtida stå fram i det internasjonale bilete med eit av dei beste politikorpsa i verda når det gjeld utdanning, politietikk, minst maktbruk og prega av at dei er ubevæpna, må ein ha endå større fokus på yrket sin status og plass i forvaltninga.

Rekruttering i eit svært stramt arbeidsmarknad vert ein stor utfordring. Politiet kan ikkje gå på akkord med kvalitetskrav ved rekruttering. Løns- og arbeidsvilkår vil dei næraste åra verta meir avgjerande for rekruttering og for å halda på dyktige folk.

Arne Johannessen
forbundsleiar

Ti hovedpunkter i Politiets Fellesforbunds kriminalpolitikk

1. Arbeide for å skape et større og bredere kriminalpolitisk engasjement på lokalt nivå ved opprettelse av Politiråd i kommunene.
2. Arbeide for betydelig bemannings- og ressursvekst i politi- og lensmannsetaten, slik at etaten i større grad skal leve opp til publikums forventninger og politiske prioriteringer.
3. Arbeide for sterkere fokus på lønns- og arbeidsvilkår for å rekruttere og beholde arbeidskraft. Det er viktig for rettsikkerheten og utvikling av politirollen at en også i fremtiden, med sterk konkurranse om arbeidskraft, får god kvalitet på søkere fra begge kjønn til grunnutdanningen og til viktige fag- og lederstillinger i etaten.
4. Arbeide for et eget investeringsbudsjett. Et system med en langsiktig plan og forutsigbarhet i forhold til utskifting og innkjøp av verneutstyr og annet nødvendig utstyr.
5. Arbeide for metodeutvikling og gode rutiner for opplæring og implementering av nye metoder. Det er også helt nødvendig med fullfinansiering av nye metoder/arbeidsformer som for eksempel ved utvidet bruk av DNA.
6. Arbeide for å utvikle nærpolitiet og finne en god balanse mellom behovet for spesialisering og større enheter, i forhold til lokalsamfunnet sitt behov for tilgjengelig politi og sivilrettslige- og forvaltnings-oppgaver.
7. Arbeide for større fokus på forskning og erfaringsutveksling som grunnlag for utvikling av arbeids-metoder og utdanning. Sikre større kapasitet på grunnutdanningen og etter- og videreutdanning, ved å arbeide for nye lokaler til Politihøgskolen i samlokalisering med et operativt treningssenter for Oslo og nærliggende politidistrikt.
8. Arbeide for sterkere fokus på det forebyggende arbeidet og sammenhengen mellom ruspolitikk, kriminalitet og andre samfunnsforhold som påvirker kriminaliteten.
9. Arbeide for i større grad å kunne benytte anonym vitneførsel under etterforskning og i retten, for på den måten å sikre at flere vil ta samfunnsansvaret med å stille som vitner.
10. Arbeide for et sterkere fokus på HMS- (helse, miljø og sikkerhet) tiltak for tilsatte i etaten. Gjennom sitt daglige arbeid utsettes ansatte i politiet for stress, helsemessige belastninger og risikodispone-ring. Vold og trusler er et økende problem som arbeidsgiver i ennå større grad må ha fokus på.

1. Helhetlig kriminalitetsbekjempelse

Forbundsleder Arne Johannessen diskuterer helhetlig kriminalpolitikk med statsminister Jens Stoltenberg og politidirektør Ingelin Killengreen.

Innledning

Politiets Fellesforbund opplever at regjering og storting har gitt nyttige bidrag til en bedre kriminalitetsbekjempelse de siste årene. Dagens kriminalpolitikk er likevel i noe grad preget av kortsiktig tenkning og hva som til en hver tid er "politisk riktig" å gjøre noe med. Politiet må få en bemanning som sikrer kontinuitet og kvalitet i oppgaveutførselen. Ressursbehovet til forebyggende etterforskning og saksbehandlingsoppgaver er undervurdert.

Politiets Fellesforbund ønsker en helhetlig og langsiktig kriminalpolitisk storsatsing, med ulike nasjonale og internasjonale fokus, basert på forskning, samhandling og tilstrekkelige ressurser. Politiets Fellesforbund ønsker et større politisk fokus på kriminalpolitikk som en sentral og integrert del av norsk velferdspolitikk. Som en del av dette må redusert kriminalitet ses på som bidragsyter til finansieringen av velferdssamfunnet.
For å levendegjøre en lokal kriminalitetsdebatt vil Politiråd (jfr. St.meld. 42/05) være et godt verktøy.

Politiets Fellesforbund er opptatt av at forebygging skal være det viktigste i kriminalitetsbekjempelsen og at dette forankres lokalt. Opprettelse av Politiråd vil føre til et lokalt engasjement som er nødvendig for at innbyggerne sammen skal kunne bekjempe kriminaliteten på best mulig måte.

Politisk ønskes det et nærpoliti. Likevel går det i retning av sentralisering, grunnet knappe ressurser og behovet for samordning av kriminalitetsbekjempelsen. Lokalisering er ikke det viktigste, men at politiet er i nærmiljøet for å skape trygghet og yte den nødvendige service til publikum.

Det må skilles mellom forebyggende polititjeneste som fag opp mot barn og ungdom under 18 år, og forebyggende polititjeneste som metode, POP (problemorientert politiarbeid). Alle politidistrikter driver med forebyggende tjeneste, men hva legges i dette? Hvor mange stillinger brukes på ungdomsforebyggende virksomhet i Norge i dag? Det må tilstrebes at den forebyggende innsatsen mot barn og unge blir tilnærmet likt utført i hele landet, med de samme rapporteringsmål og retningslinjer.

Hva består den generelle forebyggende POP-tjenesten av, og hvilke krav settes i forhold til resultat? Den forebyggende tjenesten er viktig særlig i forhold til politiets kontakt med nærmiljøet, for på den måte å kunne være i forkant av

Politiet har vært til stede på Furuset-senteret for å forebygge gjengmiljøet.

kriminelle handlinger. Samhandling med andre etater i kommunen gjennom Politiråd, blir en viktig del av denne tjenesten.

Politiets oppgaver har økt voldsomt de siste årene, både i forhold til oppgaver som utføres av politipersonell og sivilt personell. Dette uten at ressursene har økt parallelt. Det å få ressurser som avspeiler oppgavespennet og prioriteringene, er en av de største utfordringene for politikerne og norsk politi i dag.

Politiet skal også følge opp de politisk prioriterte sakene som blant annet trafficking, kriminalitet på nettet, oppfølging av fornærmede/vitner, gjengkriminalitet, økt satsing på DNA, vold i nære relasjoner og sterk satsning i forhold til vold mot barn.

Politiets Fellesforbund er opptatt av at politiet i større grad settes i stand til å bekjempe mengdekriminalitet, den kriminalitet som berører flest, for ved dette å få et humant og inkluderende norsk velferdssamfunn. De senere år har satsingen først og fremst gått på å bekjempe gjeng- og voldskriminalitet. Dette har gått utover kriminaliteten som rammer de fleste.

Politiets Fellesforbund mener at det er viktig å se på hvilke premisser norsk politi jobber under, i forhold til å fylle de forventninger som samfunnet og politikerne setter til bekjempelse av kriminalitet.

Regjeringens helhetlige tenking i forhold til kriminalpolitikk, med en satsning på blant annet å få ned soningskøene, vil føre til sparte ressurser også for politi- og lensmannsetaten. Likevel må kriminalitetsforebygging, etterforskning, påtalereaksjon og ettervern rustes betydelig opp. Varetektsplassene i dag er for få, og politiet bruker store ressurser på å frakte personer fra en landsdel til en annen. Dette er ressurser som politiet kunne brukt på å bekjempe kriminalitet.

Undersøkelser fra andre land, deriblant Sverige og KrAmi-prosjektet,[1] viser at investering i redusert kriminalitet gir avkastning på 13–18 ganger investeringen. Prosjektet er omtalt i Justisdepartementets rapport om *Kriminalitetens samfunnsmessige kostnader*.

Politiets Fellesforbund ønsker forskningsbasert kunnskap om effektive tiltak mot kriminalitet, ved å starte opp et arbeid med en analyse og en risikovurdering av det norske politiets behov. Behov i forhold til nye metoder, utstyr og ressurser opp i mot de kriminalitetsutfordringer som det norske samfunnet vil stå overfor i nær fremtid og i et langtidsperspektiv.

En slik analyse, sammen med beredskapshensyn, krav til forvaltningsgjøremål og sivil rettspleie, må legges til grunn for en bemanningsplan for sivile- og politistillinger.

Det koster å frakte personer rundt i landet på jakt etter varetektsplasser.

Politiets Fellesforbund mener det må forskes mer.

1. *KrAmi prosjektet – tilbakeføring av kriminelle til samfunnet etter endt soning.*

Barn og unge

Vellykket kriminalitetsforebygging innebærer blant annet å forhindre at barn og unge begynner en kriminell løpebane. Politiet er en del av et godt utviklet tverrfaglig samarbeid i denne sammenheng. Det er likevel nødvendig å påpeke at noen av arenaene er uten tilstrekkelige tiltaksfullmakter overfor barn og unge.

Forebyggende arbeid er vanskelig å måle, og det er ikke mulig å bruke de samme kriterier som ved oppklaringsprosent og saksbehandlingstid. Vi må derfor finne andre parametere for å kunne si noe om effekten av forebygging. Det er mulig å si noe om resultater av forebygging i et langsiktig perspektiv, og disse resultatene vil være relevante måleparametere.

Troms politidistrikt har gjennom samarbeid med kommunale etater og andre satt i verk forebyggende tiltak som ser ut til å gi resultater. I Troms har vinningskriminalitet gått betraktelig ned etter et tett samarbeid i kommunen opp mot gjengangere. Et annet eksempel på samarbeid mellom politi og kommune er ruskontrakter, der ungdom under 18 år som er tatt for narkotikabruk skriver kontrakter om testing over et visst tidsrom. Dette i stedet for straff. Gjennomføringen skjer i samarbeid mellom kommunen og foreldrene. På denne måten synliggjøres det hvor mange som ikke faller tilbake.

Politiet iverksetter etterforskning mot ungdom, også under den kriminelle lavalder, og en eventuell straff skal være tilpasset. Politiets Fellesforbund er opptatt av at det er kriminalomsorgen som har ansvar for straffegjennomføring og at barnevernet har ansvar for omsorg og behandling av barn og unge.

For ungdom som ikke straffeforfølges, men som har alvorlige atferdsavvik, er det behov for mer tilpassede omsorgstiltak. Politiet erfarer at barnevernsinstitusjoner og ungdomspsykiatriske tilbud har for liten kapasitet og at regelverket hindrer nødvendig grensesetting.

Det er helt nødvendig at barnevernet, ungdomspsykiatrien, kriminalomsorgen og eventuelt andre omsorgsinstitusjoner tar i bruk tvangstiltak som er mer egnet og som medfører både omsorg og fostring. Ungdom som har alvorlige atferdsavvik, rus- og helseproblemer, og et manglende eller skadelig nettverk, kan ikke ferdes verken innenfor eller utenfor institusjon som de selv ønsker. I noen tilfeller ser politiet at opprinnelig omsorgssvikt erstattes av offentlig omsorgssvikt.

Politiets forebyggende arbeid har sørget for at mange barn har stiftet bekjentskap med Pelle Politibil. Faren til Pelle, Åge Magnussen, i forgrunnen.

Kriminalpolitikk som hindrer tilbakefall og gjengangere

Regjeringens satsning på å få ned soningskøene er positivt for tidlig å få stoppet gjengangere. Straffen vil også komme i nær tilknytning til handlingen, noe som er positivt i forhold til å forstå hensikten med straff.

Mange gjengangerkriminelle har rusproblemer, psykiske lidelser eller andre vanskeligheter. Mange har ikke evne eller ballast til å endre sin livsstil. De tilhører ofte et kriminelt nettverk, som det kan være vanskelig å bryte kontakten med. Denne gruppen påfører et stort antall pårørende store belastninger.

I norske fengsler er forekomsten av ADHD 15–20 ganger høyere enn i samfunnet for øvrig. Blant de inntil 60 prosent som går igjen i norske fengsler, sliter mange med manglende utdannelse, rusavhengighet og negative nettverk.[2]

Politiets Fellesforbund anerkjenner at sosiale og kulturelle forskjeller, samt manglende oppfølging innenfor skole, helse og psykiatri medvirker til kriminalitet, særlig gjengangerkriminalitet. Ettersom et stort flertall gjengangere også har en fortid/barndom med vanskeligheter av et eller annet slag – må straff og rehabilitering dimensjoneres, og tilpasses disse utfordringene. Manglende satsning på forebyggende arbeid, vil forsterke disse utfordringene i fremtiden.

Likevel må den enkelte bevisstgjøres på sitt personlige ansvar for fremtiden og stå til ansvar for egne handlinger. Dette henger sammen med troen på seg selv og troen på at endret atferd kan gi positive resultater. Dette er motivasjonsfaktorer som det er en menneskerett for den enkelte å beholde.

Gjengangerne er enkeltindivider med ulike egenskaper, derfor må tiltakene være forskjellige og individuelt tilpasset. Politiet må jobbe med personorientert forebygging mot barn og unge i risikosonen.

Politiets Fellesforbund vil ha individuelt tilpassede opplegg under soningen. Vi mener det vil øke muligheten for rehabilitering. Dette er et ansvar som må legges på kriminalomsorgen og den enkelte kommune, men som må skje i et tett samarbeid med det lokale politiet. Det en ser i dag er at løslatelser skjer uten at bolig og arbeidstrening er ivaretatt.

Mange kriminelle har ikke evne til å endre livsstilen sin og blir gjengangere.

Korte straffer gir ikke tid til rehabilitering. Politiets Fellesforbund vil derfor ha soningsopphold som gjør rehabilitering realistisk. Fordelene er at den enkelte holdes atskilt fra belastende miljøer og kan få ro til å gjennomføre et individuelt opplegg.

Det norske rettsapparatet utfordres av gjengangerkriminalitet. Det er knapt ressurser til de store, omfattende og kompliserte sakene hvor ressurssterke mennesker unndrar store verdier fra fellesskapet.

2. *Kriminalitetens samfunnsmessige kostnader*

Utfordringer i forhold til typer kriminelle

I gruppen kriminelle er det store forskjeller, fra gjengangere med store rusproblemer/psykiske lidelser til kyniske profittmotiverte organiserte kriminelle og økonomisk elite. Å snakke om "de kriminelle" skaper et inntrykk av at et tiltak kan virke likt på alle gruppene. Det er feil. Politiet må derfor ha god kompetanse for å kunne håndtere alle typer kriminelle.

I Norge er det i dag mange uregistrerte utenlandske statsborgere, som vil kunne utgjøre en sikkerhetsrisiko og en kriminalitetsutfordring. I den senere tid er trafficking blitt en stor utfordring for myndighetene. Menneskehandel og tvangsarbeid innenfor bygningsbransjen, restaurantbransjen og andre arbeidsfelt innen servicenæringen er et økende problem og fører til sosial dumping. Politiets Fellesforbund er opptatt av at det også på dette området er et tett samarbeid med de andre nordiske landene, da bakmenn for denne type arbeid jobber på tvers av grensene.

I enkelte grupper i samfunnet er det liten forståelse for politiets legale maktbruk. Det er behov for mer opplysning og kunnskap om publikums plikter og rettigheter for å hindre unødvendige konfrontasjoner.

Menneskehandel er et problem også i Norge.

Politiets Fellesforbund vil ha

- større fokus på forebyggende politiarbeid som det førende i forhold til å bekjempe kriminalitet, ved å spisse forebyggende som metode og forebyggende som fag.
- bedre oppfølging av barn og unge med atferds- og tilpasningsvansker.
- bedre oppfølging og ivaretakelse av førstegangskriminelle.
- individuelt tilpassede langtidsprogrammer for den enkelte gjenganger.
- soningsopphold med et lengre tidsperspektiv som gir mulighet for et realistisk hjelpetilbud.
- bedre tverretatlig samhandling.
- fagplaner om samhandling under relevante utdanningsinstitusjoner.
- målekriterier som måler effekt av forebygging.

Norsk ruspolitikk og politiets rusforebyggende arbeid

Alkoholkonsumet har økt kraftig i Norge de siste åra. Det er særlig ungdom og kvinner som står for denne økningen. I ulike alkoholdebatter blir det ofte hevdet at det ikke er noen sammenheng mellom tilgang på alkohol og forbruket. Tall viser at det de siste 10 åra har vært 30 prosent økning i skjenkeløyver og at alkoholforbruket har økt med 33 prosent.[3]

Politiets Fellesforbund er opptatt av større samhandling mellom lokalt politi og politikerne om skjenkepolitikken. Utviding av skjenkeløyver er i mange sammenhenger sett på som en del av næringspolitikken. Etter Politiets Fellesforbund sin mening er det ikke tilstrekkelig å bare vurdere skjenkepolitikken i et næringspolitisk lys. Det er viktig å se helheten i denne politikken, både i sammenheng med kriminalitet og ikke minst i sammenheng med de skadevirkningene det får for den enkelte som rammes av vold i sammenheng med rus.

Mange titalls tusen mennesker sliter med en sterk rusavhengighet i Norge. De lever et liv som er ødeleggende for seg selv. Mange pårørende er i stor grad belastet. Selv om tallene for overdosedødsfall har en positiv utvikling i Norge, er ikke rusproblemet redusert. Det er heller tvert i mot.

Gruppen rusavhengige har endret seg. Det er ikke lengre en særskilt gruppe, men mennesker fra alle sosiale lag og aldre. Dette har gjort rusgruppen mindre synlig og brukere kan derfor misbruke rus i lang tid, før de fanges opp av lokalt politi. Politiet har også de senere år satset på bakmenn. Denne politikken fører til at brukerne i mye større grad får være i fred.

Politiets Fellesforbund anerkjenner at sosiale og kulturelle forskjeller, manglende oppfølging i hjemmet, på skolen og i helse og psykiatri kan medvirke til rusmisbruk. Rehabilitering i frihet må tilpasses disse utfordringene.

Publikum oppfatter samlinger av rusmisbrukere som en utrygghetsfaktor, mens handelsstanden blir utsatt for naskerier og trusler. De svakeste rusmisbrukerne er ikke alltid gjengangerkriminelle. Den kriminaliteten de begår er mer selvdestruktiv enn samfunnsdestruktiv.

Høyre-leder Erna Solberg har signalisert sterkere satsning på trygge lokalsamfunn.

Mange innbyggere opplever utrygghet når gatebildet preges av rusmisbrukere.

3. Sirus – forskningsrapport

Rehabilitering og tvang

Rehabiliterings- og avrusningstilbudene
Rehabiliterings- og avrusningstilbudene i Norge står ikke i forhold til behovet. Når rusmisbrukeren endelig er motivert til innsats for egen fremtid finnes ikke relevante tilbud. I ventetiden sprekker ofte rusmisbrukeren.

Politiets Fellesforbund oppfatter at det finnes kompetanse og virkemidler til å håndtere disse problemene i Norge, men at rehabilitering først og fremst er et kostnadsspørsmål. Politiets Fellesforbund ønsker en storsatsing på behandling av mennesker med sterk rusavhengighet.

I motsetning til behovet for rehabilitering står publikums og arbeidsgivers behov for opplysninger i forhold til at en arbeidstaker har begått kriminalitet. Ved arbeidstrening og sysselsettingstiltak ser politiet at kriminelt belastede får engasjement for å jobbe med sårbare grupper som pleietrengende og barn/unge.

Politiets Fellesforbund er i likhet med mange andre organisasjoner, sterk motstander av sprøyterom, da dette er med på å legalisere rusbruk i stede for å behandle rusproblemet.

Tvangstiltak
Tvangstiltak bør bli mulig i en kortere, begrenset periode inntil vedkommende er i stand til selv å ta rasjonelle valg. For yngre rusmisbrukere opp til 23 år og for gravide rusmisbrukere, bør adgangen til tvangsbehandling være større enn i dag. RIO (Rusmisbrukernes Interesseorganisasjon) har uttalt at det i spesielle tilfeller vil være behov for tvangsbehandling også av eldre, erfarne rusmisbrukere. Dette betinger en betydelig utvidet kapasitet i institusjons- og hjelpeapparatet.

Politiet blir ofte sisteinstans også når psykiatrisk syke mennesker må håndteres.

Psykiatri
Politi-og lensmannsetaten bruker for store ressurser på oppdrag og hendelser knyttet til psykiatri. Politiet har utilstrekkelig kompetanse til å håndtere psykisk syke, dessuten er politibistanden en ekstra belastning for pasienten. Det må ryddes i det praktiske arbeidet i forhold til politiets - og helsevesenets ansvar.

Politiets Fellesforbund er kjent med at både i Oslo og Bergen har helsevesenet startet egne helseteam som rykker ut til psykiske pasienter. Dette er positivt og bør videreutvikles.

Politiets Fellesforbund vil at

- samfunnet går til kamp mot narkomani og rusavhengighet, og at det gis mulighet for bruk av kortvarig tvang overfor rusmisbrukere og lengre tvangstiltak overfor yngre misbrukere og gravide misbrukere.
- behandling/oppfølgning blir en lovpålagt tjeneste for kommunene.
- pårørende til unge rusmisbrukere under 23 år, som bor hjemme hos sine foreldre/foresatte, skal informeres og tas med på råd i behandlingen. Det forutsettes også at arbeidsplassen blir involvert i behandlingen.
- pårørendes spesielle, krevende livssituasjon tas mer på alvor.
- samfunnet sikrer seg mot alle tendenser til legalisering av narkomani, herunder sprøyterom.
- sprøyterom avvikles som ordning og at det heller satses på rehabilitering av brukerne.
- det utvikles bedre samhandling mellom etater, blant annet utarbeides fagplaner for dette ved relevante utdanningsinstitusjoner.
- gjengangere med rusproblemer følges opp spesielt og individuelt.
- helsevesenet tar større ansvar for behandling av psykiatriske pasienter, også ved transporter.

Bemannings- og kompetanseplan for politiet

Den registrerte kriminaliteten har de siste 40 årene økt med 700 prosent, mens bemanningen i politiet har økt med 150 prosent. Kriminaliteten har endret seg og blitt mer kompleks og internasjonal.

Politiets Fellesforbund vet at det eksisterer store mørketall i forhold til hva politiet registrerer som kriminalitet. Eksempler på statistikk som viser sprik i registreringene, er levekårsundersøkelsen, registreringer på krisesenter og undersøkelser i forhold til hvor mange personer som faktisk blir utsatt for vold og seksuelle overgrep. Det samme gjelder kriminelle handlinger i forhold til forsikring, datakriminalitet og "svart" arbeid. Ved å avdekke det virkelige kriminalitetsbildet, vil politiet til enhver tid kunne sette inn riktige ressurser og kompetanse for å bekjempe den til enhver tid gjeldende kriminaliteten på en mest samfunnsøkonomisk måte.

Norsk politi har et bredere spekter av oppgaver enn sine skandinaviske kolleger. Det er derfor et stort behov for tilførsel av sivile stillinger til norsk politi. Svensk politi har tre ganger så mange sivilt ansatte, og de har ikke sivile forvaltningsoppgaver.

Sammenlignet med Sverige og Danmark har Norge et sted mellom 600 og 1600 færre ansatte i politiet. Tallet er justert for antall innbyggere, men ikke for oppgaver. Europeisk standard er satt til 1 politiansatt pr. 250 innbygger. Norge er langt fra dette nivået. I dag er det 1 politiansatt pr. 540 innbygger[4].

Sivile har inntatt operasjonssentralene.

Sverige har økt antall ansatte i politiet med 1500 stillinger de siste 4 årene, i tillegg er det nå bred politisk enighet som en ytterligere økning på 2300 ansatte innen 2010.

Et viktig tema i forhold til hvilken bemanning norsk politi skal ha, er den nødvendige vakt- og beredskapstjenesten som politiet utfører hele døgnet. Dette er en tjeneste som legger store bånd på politiets mulighet til å disponere ressursene i

Norge trenger opp mot 1600 flere politifolk for å komme opp på samme nivå som Sverige og Danmark.

4. *2007 – 8500 politiansatte i Norge, innbyggertallet er 4 620 275*

Justisminister Storberget har sørget for flere studieplasser på Politihøgskolen, og dermed økt bemanning på sikt.

forhold til den kriminalitetsutviklingen som vi til enhver tid står overfor. Politiets Fellesforbund etterlyser også klare retningslinjer for akseptabel responstid i politiet. Politiets Fellesforbund ber derfor om at responstid og ønsket bemanning i forhold til vakt og beredskap blir et sentralt tema ved utarbeidelse av en bemannings- og kompetanseplan.

Kriminalitetens kostnad

Kriminalitet koster det norske samfunn ca 100 milliarder kroner hvert år[5]. Det er derfor et enormt behov for mer kunnskap om det virkelige kriminalitetsbildet. Vi trenger forskningsbasert kunnskap om kriminalitetsutviklingen nasjonalt og internasjonalt.

Finansiering av fremtidens velferdssamfunn står sentralt i en slik uttalelse. Internasjonalisering generelt og av kriminaliteten spesielt, stiller folkestyret og demokratiet overfor nye utfordringer. Dersom kriminaliteten får fotfeste parallelt med at multinasjonale storkonsern overtar makt fra nasjonalstatene, står også Norge overfor betydelige demokratiske og verdimessige utfordringer.

Det er umulig å planlegge og gjennomføre en opptrappingsplan for å skape et tryggere samfunn, uten tilsvarende fokus på ressursbehovet for politiet og samhandlende aktører. Gapet mellom oppgaver og ressurser kan virke demotiverende på de aktører som skal bekjempe kriminalitet.

Store økonomiske straffesaker og organisert kriminalitet med forgreninger til utlandet krever store ressurser både hva gjelder personell og økonomi. Kravene til operativt utstyr og sikkerhet er blitt helt andre i dag enn for bare noen år siden.

I 1960 ble det registrert vel 40 000 forbrytelser og 10 drap. Politiet hadde ca 4 500 ansatte. Det vil si 8 forbrytelser per ansatt. I 2000 var antallet forbrytelser 310 000 og politiet hadde mindre enn 12 000 ansatte. Det vil si 26 forbrytelser per ansatt. Oppklaringsprosenten i 1988 lå på 18 prosent, mens den i 2006 var 36,6 prosent[6].

Det er nødvendig med mer kunnskap om det virkelige kriminalitetsbildet.

5. *Kriminalitetens samfunnsmessige kostnader, Justisdepartementet 2005*
6. *http://www.riksadvokaten.no/Vedlegg/Rapporter %20og%20publikasjoner/Riksadvokatens%20bemerkninger.pdf*

Spesielle etterforskningsskritt

Regjeringens satsning på utvidet adgang til bruk av DNA i straffesaker, samt utvidelse av DNA-registeret, vil sette politiet i stand til å løse flere saker. En slik utvidelse vil stille krav til oppfølging i forhold til å sikre spor, høyne kompetanse og ta flere etterforskningsskritt i saker som i dag blir henlagt. En slik offensiv satsing på økt sikring av DNA skaper store forventninger til politiet, forventninger som politiet må settes i stand til å innfri. Det innebærer blant annet at politiet må gis mulighet til å oppsøke åsteder og registrere nye kriminelle.

Justisminister Knut Storberget og forbundsleder Arne Johannessen er enige om at mer bruk av DNA-analyse er veien å gå.

Politiets Fellesforbund forventer derfor en sentral finansiering med nye "friske" midler når dette skal iverksettes. Endringen vil da føre til et løft i forhold til forebygging og bekjempelse av kriminalitet.

Det at politiet de senere årene har fått utradisjonelle etterforskningsmetoder, har gjort politiet bedre på en del prioriterte saksfelt, men disse metodene krever også flere og andre ressurser enn tidligere. Det gjør at metodene er kostnadskrevende for norsk politi.

Sammenligning med Sveriges og Danmarks politiressurser

For å komme opp på svensk nivå må det tilføres 2000 årsverk. I forhold til dansk bemanningsnivå må norsk politi tilføres 600 årsverk. Politiet i Norge utfører flere oppgaver, herunder redningstjeneste, sivilrettslige og forvaltningsmessige oppgaver, utlendingsforvaltning og til dels også sikkerhetstjeneste/PST, jfr. St. meld. 42/05.

Arbeidsoppgavene for norsk politi er flere og ressursene langt færre enn i Skandinavia for øvrig. Utfordringen for norsk politi er at økonomi, bemanning, kompetanse og utstyr ikke står i forhold til forespeilet satsing. Det å ikke kunne leve opp til det samfunnet forventer og er forespeilet, svekker tilliten til politiet og øker frustrasjonen hos de ansatte.

Fremtidig rekruttering/mannskapsmangel

Det er viktig å utdanne store kull ved Politihøgskolen i årene fremover for å få en realvekst i bemanningen i norsk politi. Med dagens bemanning vil norsk politi i større grad få en utfordring med å opprettholde dagens aktivitet. ATB (arbeidstidsbestemmelsene) skal følges. Bemanningsbehovet må dekkes av mannskap som jobber ordinært i henhold til ATB, og ikke basere seg på reservetjeneste og kalkulert bruk av overtid. Det fremtidige behovet for utdannete politifolk, må ikke føre til at en reduserer på dagens treårige høyskoleutdanning.

Norsk politi får også i nær fremtid en utfordring fordi store kull fra 70- og 80-tallet når pensjonsalder.

Det er nødvendig med en økning av grunnbemanningen i norsk politi, på grunn av et økt behov for ulik kompetanse og ulike stillingskategorier. Politiets Fellesforbund har god erfaring med andre stillingsgrupper i politiet, hvorav de største er arrestforvarerne, grensekontrollørene og transportørene.

I forhold til flere sivile stillinger, ønsker Politiets Fellesforbund også andre yrkesgrupper som vil

Politihøgskolen utdanner stadig flere politifolk.

bidra til et politi som i større grad kan tilpasses det moderne samfunnets kompleksitet, samt sikre at en opptrappingsplan for bemanning blir raskere oppfylt.

1. Reservetjeneste utgjør 490 nominelle årsverk. Omregnet vil en fjerning av all reservetjeneste innebære ca 650 årsverk.
2. Yrkesskadestatistikk viser at det er blitt meldt inn 2111 skader i perioden 2003-2006 i politi- og lensmannsetaten. Samtidig melder Arbeidstilsynet om underrapportering på yrkesskader generelt.
3. Statistikk mellom 1996 og 2005 viser at politifolk dør 6 år tidligere enn sammenlignbare grupper (SPK/Tolo – 2005).
4. Uttrekk gjennomført av 7 hovedverneombud i 2002 støtter Tolos funn, og verneombudene mente ansatte med reservetjeneste bidro mest til lav levealder (HVO Ole Valen – 2002).
5. Overtidsarbeid i politi- og lensmannsetaten ligger på 9,4 prosent opp mot 4,2 prosent for arbeidslivet forøvrig.[7]
6. Kompetansen til ansatte i politi- og lensmannsetaten er anerkjent blant aktører på arbeidsgiversiden, både i det offentlige og private. Politiets Fellesforbund ser en stor utfordring i at mange erfarne tjenestemenn og sivile slutter i politiet og begynner i annen virksomhet som betaler bedre.

Sivile er etablert innenfor norsk politi som arrestforvarere og grensekontrollører.

7. Rogalandsforskning

Politiets Fellesforbund vil ha

- økt riks- og lokalpolitisk bevissthet og engasjement om kriminalitet.
- bedre tverretatlig samhandling.
- økt utdanningskapasitet ved Politihøgskolen.
- oppgradering til skandinavisk ressursnivå, to tusen nye årsverk i politiet, både i form av politi- og sivile stillinger/stillingskategorier.
- redusert reservetjeneste for å sikre gode vakt – og beredskapsordninger som også ivaretar dagens HMS krav.
- nye lokaler for Politihøgskolen i samlokalisering med et kompetanse- og treningssenter for Oslo og omliggende politidistrikter.
- større fokus på vakt- og beredskapsordningen i politiet med en avklaring av akseptabel responstid.
- større vekt på lønns- og personalpolitikk for å sikre rekruttering og økt mulighet for å beholde kvalifisert arbeidskraft.

Investeringsbudsjett for politiet

"Utrangert utstyr gir de kriminelle overtaket og utsetter politifolk for stor risiko"

Politiets Fellesforbund mener at det er helt nødvendig at politiet får eget investeringsbudsjett for optimalt å kunne bekjempe all kriminalitet på en mest samfunnsnyttig måte. Ellers vil de kriminelle få et overtak og ansatte utsettes for en unødvendig risiko.

De kriminelle kreftene har vist at de er i stand til å ta i bruk moderne teknologi. De siste års mest brutale kriminelle hendelser har vist at politiet må ligge i forkant av den kriminelle utviklingen. Politiet må ha teknologi som setter politiet i stand til å vite hva politiet vet. Politiet må ha utstyr og materiell til å bekjempe denne alvorlige trusselen mot vårt velferdssamfunn.

Det har vært umulig å få til forsvarlig utskifting av politiets materiell innenfor de bevillingene som blir gitt. Misforholdet mellom virksomhetens omfang og bevillingene medfører at politimestrene må prioritere bort nytt materiell. Dette går utover både sikkerhet, trivsel og effektivitet.

Politiets kjøretøy eldes i takt med de dårlige budsjettene. Utskiftningstakten er 1/3 av det som var tilfellet for noen år tilbake. Det er store variasjoner mellom politidistriktene. Det er uforsvarlig standard på enkelte biler. Politiet blir tvunget til å bruke leasing. Det er en svært kostbar ordning. Mens de kriminelle er meget bevisste på hvilke biler de skal benytte til hvilke formål, er politiet opptatt av budsjett. Lave budsjetter gjør politiet mindre slagkraftig. Ved å innføre avgiftsfritak på kjøretøy, vil politiet gis større handlingsrom i forhold til nye investeringer i kjøretøy. Bilene vil koste mindre i innkjøp og politiet vil likevel sitte igjen med like mye ved salg. Ambulanser, brannbiler og taxi har fritak ved innkjøp av kjøretøy.

Det har tatt for lang tid å oppdage behov for materiell, utvikle det, velge leverandør og få utstyret levert. Politiets Fellesforbund forventer at opprettelse av utstyrsutvalget vil føre til bedre analyse

Rustne biler får et langt liv i politiets tjeneste.

av behovet for nytt utstyr og en raskere iverksettelse.

Politiets Fellesforbund ønsker seg en langsiktig plan og investeringsvilje på lik linje med Forsvaret. Når det gjelder nødnett (som er en sambandsbærende løsning), registrerer Politiets Fellesforbund at første fase skal være ferdig utbygd i løpet av 2007. Vi har bedt om at en evaluering av prosjektet ikke fører til forsinkelser i forhold til sluttfasen.

Nødnettet skal bidra til å effektivisere, samt gi økt kvalitet og sikkerhet for politiet. Dette er noe Politiets Fellesforbund prioriterer høyt. Nødnettet betyr store årlige driftskostnader, som må finansieres av "nye og friske" midler.

Operasjonssentralene i norsk politi er viktige for gjennomføring av den operative tjenesten. Norsk politi har gjort seg avhengig av denne kompetansen, men ved å utarbeide databærende løsninger i tillegg til sambandsbærende løsninger på nytt nødnett, vil en kunne frigjøre noe av kompetansen på operasjonssentralen til andre viktige gjøremål. Politiets Fellesforbund ber om at dette blir prioritert nå, for å spare ressurser i fremtiden.

Nødnettet er en kjempestor satsning. Her fra pressekonferansen da pengene var bevilget.

Politiets Fellesforbund vil ha

- eget investeringsbudsjett som dekker politietatens materiellbehov, med en langsiktig og forutsigbar utskiftingsplan.
- tjenestetilpasset verneutstyr (TTV) til alt operativt personell.
- tildeling av TTV til studenter ved Politihøgskolen, som de får med seg når de begynner å jobbe i etaten.
- en utskiftningsplan for en kjøretøypark som er innrettet for norske forhold og som ivaretar dagens krav til effektivitet og HMS.
- avgiftsfritak på innkjøp av kjøretøy til politiet.

2. Publikum i sentrum

Publikum bør i større grad enn i dag stå i sentrum for politiet.

Innledning

Politiets Fellesforbund ønsker et enda bedre og mer publikumsvennlig politi, ved at politiet i samarbeid med andre aktører analyserer de ulike brukerbehovene. Vi ønsker et overordnet service-konsept som forplikter hele virksomheten og gir rettigheter til brukeren/publikum. Dette konseptet må inngå som en del av politiets styrings-dokumenter, og det må være forankret i alle ledd i politiet. Dette gjelder ikke minst ledelsen.

Politiets Fellesforbund ønsker at politiet aktivt skal etterspørre og etterkomme publikums ønsker. Norsk politi er avhengig av publikums tillit og til-fredshet med tjenesteleveransen.

Evaluering av politireformen viste at publikum i større grad enn tidligere føler at de ikke blir tatt på alvor i kontakt med politiet. Tjenestemenn og -kvinner i politiet er frustrerte i forhold til dårlig bemanning, de må prioritere kvantitet i stedet for kvalitet. Politiets Fellesforbund er opptatt av at politiet må gis rom til kvalitet. På denne måten vil en kunne opprettholde den tilliten politiet har i samfunnet i dag, samtidig som en ivaretar den tryggheten den enkelte borger har krav på.

Politistyrken bør reflektere at norsk politi skal fungere i et farge-rikt fellesskap.

Politiarbeid i et multietnisk samfunn

Norge har en multietnisk befolkning, og norsk politi skal gjenspeile befolkningen. Politirolle-utvalget har definert to hovedutfordringer for politiet i neste 10-års periode, og en av disse er arbeid i et multietnisk samfunn. Politiet må derfor gis større kunnskap om kulturer/religioner og den belastning enkelte har etter å ha vokst opp med fattigdom, diktatur, krig og tortur. Politiets Fellesforbund ønsker et politi som er i stand til å ivareta og beskytte alle innbyggere på en best mulig måte. En god integreringspolitikk og flere samhandlingsarenaer vil være et middel for å kunne nå en slik målsetning. Gjensidig informasjon og respekt er en forutsetning for å lykkes.

Måltall for politiets arbeid

Kvaliteten på politiets arbeid måles i dag ut fra hvor lang tid det tar å behandle den enkelte sak og hvor stor prosent av sakene som politiet klarer å oppklare. Politiets Fellesforbund mener at dette er en for enkel måte å måle godt politiarbeid på. Det må utarbeides flere måter å måle kvalitet på. Det må settes målekriterier blant annet i forhold til forebyggende arbeid og POP (problemorientert politiarbeid). På denne måten vil disse arbeidsfeltene få større prioritet enn det de har i dag.

Politiets Fellesforbund er opptatt av ofrenes og pårørendes situasjon. Politiets Fellesforbund mener regjering og storting har gjort en god jobb på flere områder, og bedret gruppens situasjon, med fokus på trafficking, barnas hus, omvendt voldsalarm, ATV (alternativ til vold) og grooming (oppfordre barn til seksuelle handlinger gjennom nettet).

Politiets Fellesforbund mener likevel arbeidet må fortsette, særlig i traumatiske kriminal- og ulykkessaker. Politiet og samhandlende etater må avklare ansvar seg imellom og avsette ressurser som ivaretar ofrene og pårørende på en best mulig måte. Ofre for vinningskriminalitet får fortsatt ikke det fokuset eller den prioritering de fortjener. Det bør vurderes minstestandarder for den tjenesten disse ofrene skal kunne forvente seg.

Nærpoliti og responstid

Sykkelpoliti skaper nærhet mellom politi og publikum.

Ressursmangelen har ført til større sentralisering av polititjenester. Samtidig har det ført til et dårligere tjenestetilbud og at politiet er mindre tilstede i nærmiljøet. Den manglende tilstedeværelsen er noe som er spesielt alvorlig i forhold til akutt behov for polititjeneste.

Regjeringen har sagt at den ønsker et nærpoliti. Sentraliseringen er ikke faglig begrunnet eller publikumsvillet, men blant annet styrt av økonomi og tildekking av rekrutteringsproblematikken. Betydningen av nærpolitiets funksjon versus økonomisering av offentlige tjenestetilbud, er en politisk avklaring som må tas. Det bør settes standarder for hvilke minimumstjenester publikum med rette må kunne forvente seg fra politiet. Responstid i saker som krenker enkeltmennesket i alvorlig grad, bør inngå i disse minstestandardene.

En annen konsekvens av mer sentralisering, er lengre utrykninger og hyppigere utrykningskjøring, noe som er en risiko for de ansatte og øker faren for ulykker under utrykning.

Enkelte steder i landet er det ikke uvanlig med en responstid på over to timer. Dansk politi har gjort en undersøkelse, og de klarer å gjennomføre en responstid på maks 12 minutter, uansett oppdrag.

Politiets Fellesforbund er opptatt av å ha et politi som kjenner sitt publikum og som klarer å skape relasjoner med alle grupper av befolkningen. Fysisk lokalisering er viktig, men måten jobben blir gjort på er viktigst i forhold til kriminalitetsbekjempelsen.

Politiråd

Politiets Fellesforbund er opptatt av at kriminalpolitikk settes på dagsorden også lokalt.

Både kommunene og politiet må ta et sterkt ansvar i forhold til å etablere og å få Politirådene til å fungere. Dette vil føre til nye utfordringer for lederne i politiet, og et økt behov for kunnskap om politikk og forvaltning.

Stortinget må følge opp etablering av Politiråd. De må påse at Politirådet blir etablert og fungerer på en slik måte at rådet får en reell innflytelse på politiets lokale virksomhet, og ikke blir en uforpliktende enhet med kort levetid. Rådet må sikre lokal samhandling, felles problemforståelse og kunnskapsformidling. Dette vil være med på å utforme en kriminalpolitikk som er til det beste for det enkelte nærmiljø.

Politistasjonssjef Ove Sem i Trondheim har arbeidet mye med å skape tett kontakt og godt samarbeid mellom politiet og de kommunale myndighetene i byen.

Trygge vitner

At mennesker engasjerer seg og stiller opp for fellesskapet er en grunnleggende verdi i samfunnet. Dette gjelder også for vitneplikten, hvor publikum stadfester sitt ansvar gjennom denne.

Politiets Fellesforbund får rapporter om en økende grad av vegring fra vitner. Vitnene blir i økende grad utsatt for åpenbare eller skjulte trusler. Politiets Fellesforbund ser derfor viktigheten av å gi relevant, nøktern og grunnleggende informasjon om vitnerollen, og om gjennomføring av forklaringen som skal gis i rettsmøtet. Dette vil sette vitnet i stand til å møte de konsekvenser en forklaring kan få og samtidig skape forståelse for viktigheten av å få belyst alle forhold i en sak.

Trusler fra kriminelle/voldspersoner mot vitner og fornærmede må tas langt mer på alvor, og politiet må gis virkemidler som reelt sett trygger disse personene. Politiet har i de senere år tatt i bruk voldsalarm og besøksforbud for å skape en trygg tilværelse for vitner og fornærmede. Likevel er dette tiltak som er avhengig av politiets responstid og kvalitet på alarmene. Politiets Fellesforbund er opptatt av at dette for fremtiden blir virkemiddel som gir en reell trygghet for den enkelte.

En effektivisering av saksbehandlingen i politi og rettsvesen vil etter Politiets Fellesforbund sitt syn ha en direkte innvirkning på vitners vilje til å forklare seg. Vitner vil i saker med lang saksbehandlingstid miste troen på systemet, samtidig som de påvirkes av omgivelsene proporsjonalt med at hukommelsen svikter. Dette er etter Politiets Fellesforbunds oppfatning en av de største utfordringene vi har i forhold til rettssikkerheten.

Politiets Fellesforbund vil ha

- et politi som aktivt etterspør og etterkommer interessentenes ønsker.
- forpliktende, tverretatlig beredskap/innsats for ofre og pårørende i alvorlige saker.
- styringsverktøy som bedre ivaretar publikum og medarbeider.
- responstid for nærmere definerte forhold som berører enkeltmenneskets helse og trygghet.
- et bedre vern for vitner som skaper en trygg ramme for deres lovpålaget bidrag i straffesaker.
- et Politiråd som utvikles til en arena for gjensidig og forpliktende dialog mellom lokale aktører og politiet.
- utvidet bruk av anonyme vitner.

3. Politirolledebatten

Politiets roller og oppgaver

Politiets Fellesforbund er fornøyd med Stortinget sin behandling av Stortingsmelding nr. 42, *Politiets rolle og oppgaver*, våren 2006, som er et godt grunnlag for utvikling av politirollen. Det som nå er viktig, er oppfølging av de politiske signalene og vedtakene.

Nestlederen i Politiets Fellesforbund, Annie Sandersen Skotaam, har jobbet mye med oppfølging av politirollemeldingen.

Nærpoliti

Hva menes med nærpoliti? Trenger vi det? Nærpoliti skapes gjennom et forpliktende samarbeid med lokalsamfunnet og gode beredskapsordninger. Behovet for beredskap må sikres gjennom en grunnbemanning før andre kriterier for ressurstildeling legges til grunn. At politiet også er en beredskapsetat bli etter Politiets Fellesforbund sin oppfatning ofte glemt i debatten om behovet for kompetanse og bemanning ute i distriktene. Politi-og lensmannsetatens rolle som sentral aktør i det sivile samfunnets beredskap mot ulykker, katastrofer og terroranslag må derfor stadfestes.

Norsk politis rolle i fremtiden

I debatten om norsk politi og deres rolle i fremtiden bør en del av fokuset handle om balansegangen mellom nærpoliti og effektivisering, og mellom generalistmodellen og det stadig økende behovet for spesialkompetanse. Etter den nye terrortrusselen må grensedragningen mellom politiet og forsvaret trekkes klarere opp.

Forebygging

Stortinget har gjennom politirollemeldingen gitt en del klare føringer i forhold til norsk politi. Politiet skal blant annet forebygge mer, oppklare mer og reagere raskere. Debatten som nå er viktig, er hvordan vi skal gjøre dette. Hvordan skal norsk politi bli bedre til å forebygge? Hvordan har etaten organisert seg i forhold til å faktisk å bli bedre på dette området!

Nærpoliti i lokalsamfunnet.

Ubevæpnet politi

Politiets Fellesforbund ønsker et ubevæpnet politi selv om vold og våpenbruk øker i omfang. Den operative tjenesten i politiet må imidlertid fokusere på egen og publikums sikkerhet, og derfor må tilgjengeligheten til våpen være god for at politiet raskt kan bevæpne seg når behovet er tilstede. Det er derfor viktig å balansere sikkerhetsbehovet mot ønsket om et åpent og publikumsvennlig politi. Prioriteringer, økonomi og forpliktelser må gjenspeile dette.
Det må til enhver tid være et sterkt fokus og trening på å løse oppgaver uten våpen og med minst mulig maktbruk.

Ledere og lederkompetanse

Fokus på ledere og lederkompetanse er viktig for å sikre at politiet når viktige samfunnspolitiske mål, ivaretar publikum og har god personalforvaltning.

I et spesialisert samfunn hvor også politiet kan tilby sine ansatte spennende og utviklende spesialoppgaver, er det en utfordring å stimulere politipersonell til de mest krevende og risikofylte arbeidsoppgaver i operativ førstelinjetjeneste. Dette må ivaretas på en langt bedre måte enn i dag.

Politidirektør Ingelin Killengreen har tatt fatt i politiets lederkompetanse.

Tillit i befolkningen

Norge har et politi med den høyeste score på tillitsbarometeret. Norsk politi er nesten de eneste i verden som er ubevæpnet, og er derfor de som avfyrer færrest skudd. For å opprettholde et kompetent og sivilt preget politi, er det viktig med tilstrekkelige ressurser, god kompetanse og riktig lønns- og arbeidsvilkår som stimulerer folk til å søke og bli i politiet.

Per i dag bærer den enkelte politiansatte størsteparten av belastningen for at vi har det politiet alle ønsker, et politi som sjelden bruker fysisk makt.

Norsk politi tar svært sjelden ladegrep.

Politiets Fellesforbund vil ha

- en klart definert rolle for norsk politi.
- et bredt riks- og lokalpolitisk engasjement i den videre politirolledebatten.
- ressurser og samhandlingsmønstre til å fylle rollen.
- trygghet for alle – uavhengig av størrelse på lommeboken.
- en klarere grensedragning mellom politiet og andre aktører, som Forsvaret, vaktselskapene og psykiatrien.
- et ubevæpnet politi med sivilt preg.
- sivilrettslige og forvaltningsoppgaver, også i fremtiden.
- videreutvikling av nærpolitiet.
- en rekrutteringsstrategi som gjennom en tilpasset lønns- og personalpolitikk også ivaretar. grisgrendte strøks bemanningsproblemer.

4. Kunnskap og forskning

Nye verktøy og metoder

Politiets Fellesforbund opplever at regjering og storting har gitt nyttige bidrag til en bedre kriminalitetsbekjempelse de siste årene. Ofrenes og pårørendes stilling er bedret, og politiet har fått nye verktøy og metoder for å bekjempe kriminalitet.

Politiets Fellesforbund mener at innføringen av datasystemet ELMO til behandling av meldinger om mistenkelige transaksjoner er et viktig verktøy for bekjempelse av økonomisk kriminalitet. Finansdepartementet har også bevilget 10 millioner for å gjøre bistandsrevisorordningen til en landsdekkende ordning. Dette er ressurser som gjør at politiet settes i bedre stand til å avdekke økonomisk kriminalitet.

I mangel av kompetanse og teknisk utstyr, sliter politiet med å bekjempe denne kriminaliteten. Distriktene blir avhengig av bistand fra de sentrale organene, og det gjør at saksbehandlingen forlenges unødvendig. Det samme gjelder også i forhold til andre saker, hvor distriktene trenger spesialkompetanse. En vil spesielt nevne ENEA- (barneporno) sakene, som ennå ikke er avsluttet. Disse sakene ble iverksatt over hele landet i mai 2004, hvor ca. 250 personer ble mistenkt.

POP – problemorientert politiarbeid

Mange av de vedtatte tiltakene for bekjempelse av kriminalitet tas ikke i bruk, og de som faktisk tas i bruk underlegges liten eller ingen evaluering. Dette skjer på grunn av manglende verktøy for måling av det arbeidet som gjøres og hvilken effekt det har på kriminaliteten. Dette fører til at læringseffekten og muligheten for målrettet innsats reduseres. Implementering må ha fokus på de politiske vedtakene og virksomhetenes etterfølgende prioriteringer.

Kriminalitetens samfunnsmessige kostnader
Det finnes ingen sikre tall for de kostnadene kriminaliteten påfører samfunnet. Men aktørene antar at det kan dreie seg om ca 100 milliarder kroner per år. Regjeringen anslår at dette ikke er usannsynlig i rapporten fra juni 2005 – *om kriminalitetens samfunnsmessige kostnader.*

Analysebasert politiarbeid

En analyse og risikovurdering av etatens behov er viktig for å synliggjøre og dokumentere utviklingen av kriminaliteten. I dag bygges disse påstandene i stor grad på antagelser, og det gjør det umulig å være i forkant av kriminaliteten i forhold til prioriteringer, kompetanse, bemanning og utstyr. Politiets Fellesforbund mener det bør iverksettes et arbeid for å dokumentere det virkelige kriminalitetsbildet. Det å få synliggjort mørketallsproblematikken vil sette politi- og lensmannsetaten bedre i stand til å løse sivilrettslige, forvaltningsmessige og politifaglige oppgaver i fremtiden.

Politiets Fellesforbund mener analyse er nødvendig for å avdekke mørketall..

Politiets Fellesforbund mener at en slik analyse bør bygge på de samme premissene som forsvarsstudiet, hvor en ser det i et langsiktig og strategisk perspektiv. I analysen må blant annet variabler som behovet for bemanning, utstyr og kompetansehevende tiltak vurderes opp mot kriminalitetsutviklingen. Variablene må bygge på de samme kriteriene i hele landet, slik at analysene er sammenlignbare.

Samhandlende etaters kunnskap om hverandre er mangelfull. Nyutdannet fagpersonell må gis kompetanse om samhandling. Lederne må oppfordres til samhandlende atferd. Ledelse og styringsverktøy hører tett sammen med gjennomføringsevne, motivasjon og læringseffekt.

Internasjonal politiutdanning med forskningsinstitutt

Norge får internasjonal oppmerksomhet for kvaliteten på den internasjonale politibistanden og politioperasjonene. Som et eksempel har norsk politi vært en aktiv bidragsyter i utviklingen av politiutdanningen på Balkan.

I Norge forskes det lite på effekt av polititiltak. Politihøgskolen og andre relevante enheter må stimuleres til mer aktiv forskning og koordinering av kompetanseutvikling innenfor politifeltet. For å sikre et bedre vitenskapelig grunnlag enn det Norge ofte kan tilby, bør Norge delta aktivt i utviklingen av en europeisk politiutdanning.

Politiets Fellesforbund mener dette kan ha god effekt på kompetanseheving, ledelsesutvikling, samfunnskontakt og politirolle. Det vil også gi et bedre beslutningsgrunnlag for politiske myndigheter

Den nordiske politirollen er solid forankret i demokratiske prinsipper. Når de tidligere østblokklandene vil inn i EU samtidig som politiet i enkelte medlemsland militariseres, er dette et urovekkende tegn. En politiutdanning som rettes inn mot politiledere, politispesialister og forskere, kan sikre bedre kvalitet og beslutningsgrunnlag, og være brobygger for sentrale demokratiske verdier.

Fra januar 2006 tilbyr Politihøgskolen masterutdanning. Utdanningen vil ha som siktemål å utvikle analysekompetanse som kan utnyttes i forskjellige funksjoner i etaten, i ledelse og strategisk planarbeid og i analyser som grunnlag for problemorientert politiarbeid. Utdanningen vil bidra til å styrke og synliggjøre fagfeltet politivitenskap gjennom økt aktivitet i politirelevant forskning og faglig utviklingsarbeid.

De nordiske landene har i stor grad en felles forståelse for politiarbeid. Landene har i stor grad samme type utfordringer og kriminelle personer beveger seg over landegrensene. Politiets Fellesforbund ønsker større utvikling i samarbeid og forskning mellom de nordiske landene, både i forhold til kriminalitet, men også i forhold til de ansattes arbeidsforhold.

Norsk politi er anerkjent i utlandet. Her Tone Midttun i Kabul.

Politihøgskolen tilbyr nå masterutdanning i politivitenskap.

Politiets Fellesforbund vil ha

- forskning/analyse som en naturlig del av kriminalitetsbekjempelsen.
- et større fokus på implementering av vedtatte metoder og verktøy.
- utdanningsinstitusjoner som har tverretatlig samhandling som fag.
- ytterlige forskning på kriminalitetens samfunnsmessige kostnader, basert på Justisdepartementets rapport av juni 2005.
- samhandling omkring utviklingen av en europeisk politiutdanning.
- større grad av samarbeid mellom de nordiske landene.

5. Finanslovverk og forvaltningspraksis må stimulere til lovlig virksomhet og legale investeringer

Økonomisk kriminalitet er vanskelig og tidkrevende å etterforske.

Svart økonomi

Svart økonomi og andre former for finansiell kriminalitet antas å ha store dimensjoner også i Norge. Det anslås at 140 milliarder kroner omsettes, men unndras fra årlig beskatning. Norge går glipp av store skatteinntekter fra denne ulovlige omsetningen. Andre operer med 5–7 prosent av BNP. Vi snakker uansett om store beløp.

Illegale strukturer

Svart økonomi stimulerer til illegale strukturer. Den svekker skattemoral, konkurranseevne mv. Ulike konkurranseforhold, hvor kriminelle eller "grå" aktører får operere, bekymrer næringslivets organisasjoner sterkt.

Det er først og fremst forvaltningspraksis og samhandling mellom etater som kan bidra til større innsyn i dette saksfeltet. Samhandling mellom de etater som fører tilsyn med, etterforsker og iretteører disse formene for kriminalitet, må inngå som en del av den helhetlige kriminalpolitiske satsingen som Politiets Fellesforbund etterlyser. Aktørene i slike saker har vesentlig større ressurser til å skjule sin kriminalitet enn gjengangerkriminelle. Deres sosiale nettverk er også stort sett mer robust og innflytelsesrikt.

Politiets Fellesforbund ønsker mer fokus på korrupsjon.

Korrupsjon og hvitvasking

Korrupsjon er i mange tilfeller knyttet til økonomisk gevinst. Politiets Fellesforbund har lenge hevdet at korrupsjon ikke har hatt tilstrekkelig fokus i Norge. Politiets Fellesforbund er fornøyd med Regjeringens satsning på hvitvaskingsverktøyet ELMO. Dette vil frigjøre noe kapasitet ved Økokrim. Den økte satsningen på bistandsrevisorer er også positivt.

I følge Økokrim er norske banker blitt flinke til å rapportere hvitvasking. På grunn av manglende kapasitet har ikke Økokrim mulighet til å følge opp aksjemeglere og antikvitetshandlere i forhold til hvitvasking. Til tross for at disse er lovpålagt å melde hvitvasking, er det ingen som pr. i dag sender inn meldinger. I forhold til bruktbil-bransjen, er det noen få som rapporterer hvitvasking, men også her er det store mørketall. I tillegg til å sende penger ut av landet er kanskje disse bransjene den hyppigste måten å "vaske" penger på.

Det uformelle Hawala banksystemet mottar millioner kroner månedlig. Dette er noe Økokrim per i dag overvåker, men ikke har kapasitet å ta tak i. Det samme gjelder saker hvor "kjente" kriminelle overfører store beløp til utlandet.

Kompliserte og tunge kriminalsaker krever kompetanse og ressurser. Ressurs, samhandling og kunnskap må derfor være en del av temaene i en helhetlig kriminalpolitisk storsatsning.

Det er først og fremst forvaltningspraksis og samhandling mellom etater som kan bidra til større innsyn i dette saksfeltet. Samhandling mellom de etater som fører tilsyn med, etterforsker og iretteforer disse formene for kriminalitet, må inngå som en del av den helhetlige kriminalpolitiske satsingen som Politiets Fellesforbund etterlyser.

LO-offensiv mot hvitsnippkrim

NORSK POLITIFORBUND

Politiets Fellesforbund vil ha

- nasjonal ressurstilgang som gjør det mulig for politidistriktene å etterforske tung og vanskelig økonomisk kriminalitet.
- økt satsning på kompetanseheving innenfor økonomisk kriminalitet, miljøkriminalitet og datakriminalitet.
- et forpliktende samhandlingsmønster mellom politiet, tollvesenet, skatteetaten, trygdeetaten osv.

6. Den sivile rettspleien og forvaltningsoppgaver

Den norske politimodellen med et svært bredt oppgavespenn har en vesentlig betydning for kriminalitetsbekjempelsen. Det er verdifullt med gjenbruk og samordning av informasjon mellom politioppgaver og de ulike forvaltningsområdene som utlendingsforvaltning, sivilrettslige oppgaver, våpenforvaltning, pass, førerkort og bevillinger.

Slike oppgaver bidrar til å gi politiet en sivil profil og en bred kontaktflate mot publikum. Ikke minst bidrar disse oppgavene til å sikre et lokalt forankret politi. Dette er også en organisering som er svært kostnadseffektiv.

Det er politisk forankret at grunnplanet i sivil rettspleie og maktanvendelsen knyttet til dette skal være organisert i politiet. Det er imidlertid lite som er sagt om hvorfor det bør være slik i nyere tid, og om politiet og den sivile rettspleien kan nyttiggjøre seg samorganiseringen på en ny og bedre måte.

For publikum er det en fordel at det offentliges tjenester er enhetlig organisert over hele landet, slik at det er lettere å finne frem til rette vedkommende blant offentlige instanser. Regjeringen har sagt at det er ønskelig med kort avstand mellom myndigheter og publikum, og nærpolitidebatten er også her aktuell. Dagens organisering av den sivile rettspleien tar hensyn til landets bosettingsmønster, oppgavenes begrensede omfang, hvilken kompetanse som kreves, og økonomiske og administrative aspekter.

Betalingsmislighold er en form for konflikter som til dels løses med megling, rettslig bindende avgjørelser og bruk av tvang/myndighet. Dette gjør at politiet er særlig egnet. Videre er det nyttig å se betalingsmislighold som en tangering eller i et grensesnitt til profittmotivert kriminalitet.

Politiets Fellesforbund mener at gjenbruk av informasjon i den sivile rettspleien til andre politioppgaver, ville ført til bedre og raskere oppgaveløsing. Etterretning er blitt en viktig del i det norske politiets måte å løse oppgaver på, og informasjon som den sivile rettspleien sitter på ville hatt stor verdi for politiet for å oppklare kriminalitet.

I forhold til den sivile rettspleien er det også viktig å tenke forebyggende. Dårlig økonomi kan føre til kriminalitet og en psykisk belastning for hele familien. Ved informasjon i nærmiljøet og rask oppfølging av økonomiske ofre, vil politiet kunne begrense de samfunnsmessige kostnadene.

Politiets Fellesforbund vil ha

- gjenbruk av informasjon fra den sivile rettspleien i kriminalitetsbekjempelsen.
- holdningsskapende arbeid og forebyggende tiltak mot betalingsmislighold og gjeldsproblematikk, særlig rettet mot ungdom.

Politiets Fellesforbund
Storgt. 32, 0184 Oslo
Tlf.: 23 16 31 00
www.pf.no

Design: Anisdahl, Sand & Partnere. CDDU GRafisk. Foto: Politiets Fellesforbund, images@beyondtheice.no, Imagebank